

BEZORGEN

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Postbus 20015
2500 EA Den Haag
070 342 43 44
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

datum 4 juni 2024
betreft Beantwoording vragen Tweede Kamer over het Verantwoordingsonderzoek 2023 bij het
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Geachte heer Bosma,

Hierbij bieden wij u onze antwoorden aan op de door de Vaste commissie van Justitie en
Veiligheid gestelde vragen over het *Verantwoordingsonderzoek Ministerie van Justitie en
Veiligheid (VI), Rapport bij het Jaarverslag 2023*.

Algemene Rekenkamer

Pieter Duisenberg,
president

Cornelis van der Werf,
secretaris

**Antwoorden Algemene Rekenkamer bij vragen van de Tweede Kamer over het
Verantwoordingsonderzoek Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI), Rapport bij het
Jaarverslag 2023**

Vraag 1

Kunt u aangeven hoe categoriemanagers bij andere ministeries 55,8 miljoen euro aan budget van het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) onrechtmatig uit hebben kunnen geven?

Dit wordt veroorzaakt door rijksbrede raamovereenkomsten. Van het totale bedrag aan onrechtmatige inkopen bij DJI van € 79,9 miljoen is € 55,8 miljoen veroorzaakt doordat deze vallen onder raamovereenkomsten die zijn afgesloten door categoriemanagers bij een ander departement. Deze onrechtmatigheden vallen deels buiten de invloedssfeer van DJI.

Binnen de Rijksoverheid is het streven om zoveel mogelijk samen te werken bij inkooptrajecten. De gebundelde inkopen van goederen en diensten zijn ingedeeld in categorieën. De categoriemanager is de beheerder van een inkoopcategorie.

Vraag 2

Hoe komt het dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) geen (toereikende) prestatieverklaring heeft? Welke maatregelen gaat u nemen om de prestatieverklaring van de IND zo snel mogelijk op orde te krijgen?

Het is aan de minister van Justitie en Veiligheid om deze vraag te beantwoorden.

Vraag 3

Op welke manier stelt u dat de resultaten van extra geld, specifiek voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, niet goed te volgen zijn?

In het hoofdstuk 'Onze conclusies' stellen wij inderdaad dat het extra geld niet goed te volgen is. Dat is echter een conclusie over de verantwoording over extra geld in het algemeen. In paragraaf 5.1 gaan we hier dieper op in. We constateren dat er over de resultaten van extra geld voor de opvang van Oekraïners beter gerapporteerd wordt door de minister van JenV dan over het extra geld uit het coalitieakkoord uit 2021.

Vraag 4

U stelt dat 15,3% van de uitgaven van het ministerie van J&V is besteed aan maatregelen in verband met de oorlog in Oekraïne, maar dat deze gegevens niet door u gecontroleerd zijn. Waarom heeft u deze gegevens niet gecontroleerd?

We leiden deze bedragen af uit gegevens van het Ministerie van Financiën. De berekening van dit specifieke percentage en de daarvoor benodigde bedragen zijn geen onderdeel van onze financiële controle van het jaarverslag, vandaar dat we een voorbehoud opnemen.

Vraag 5

Bij welke agentschappen missen prestatieverklaringen en hoe hoog is het totale factuurbedrag dat is uitbetaald zonder prestatieverklaringen? Graag aangeven per organisatie.

In het rapport staat ons oordeel over de financiële verantwoordingsinformatie op totaalniveau.

Wij constateren € 157,9 miljoen aan fouten en € 95,9 miljoen aan onzekerheden in de rechtmatigheid van de samenvattende verantwoordingsstaat baten-lastenagentschappen. Hiervan zijn er fouten en onzekerheden die te maken hebben met het ontbreken van prestatieverklaringen van € 83,5 miljoen bij de agentschappen: DJI, JIO, NFI en IND.

Daarnaast constateren wij € 27,4 miljoen aan fouten en € 89,3 miljoen aan onzekerheden in de betrouwbaarheid en ordelijkheid van de samenvattende verantwoordingsstaat baten-lastenagentschappen. Het gaat voornamelijk om fouten en onzekerheden van € 81,9 miljoen bij de agentschappen IND en DJI die te maken hebben met het ontbreken van prestatieverklaringen.

Vraag 6

Hoe hoog is het bedrag aan fouten en aan onzekerheden per agentschap?

Het totaalbedrag aan fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en in de betrouwbaarheid en ordelijkheid van de samenvattende verantwoordingsstaat baten-lastenagentschappen is hierboven bij vraag 5 genoemd. Het bedrag aan fouten en onzekerheden per agentschap hebben wij niet als zodanig bij het ministerie van JenV vastgesteld. Deze vormen geen onderdeel van onze oordeelsvorming over de financiële informatie omdat deze gericht is op het vaststellen van rechtmatigheid en

betrouwbaarheid en ordelijkheid op het totaalniveau van de baten-lastenagentschappen en niet per agentschap.

Vraag 7

Er wordt gesteld dat het ontbreken van prestatieverklaringen bij onder andere de IND in 2023 als onvolkomenheid gezien kan worden, kunt u toelichten hoe significant het probleem is zoals vastgesteld bij de IND? U stelt dat het bij het ontbreken van prestatieverklaringen in totaal om 83,5 miljoen euro gaat, hoeveel geld hiervan betreft de IND?

Over 2023 is de aantoonbaarheid van de prestatieverklaring door de IND niet op orde. De onzekerheid in de financiële verantwoording van de IND als gevolg van ontoereikende prestatieverklaringen bedraagt € 25,5 miljoen en overschrijdt daarmee de tolerantiegrens van de verantwoording van de IND. Als zodanig beschouwen we het daarom als significant en melden we dat expliciet aan u: er is hier onvoldoende zekerheid dat publiek geld besteed was aan waarvoor het bedoeld was.

Vraag 8

Kunt u nader toelichten hoe de gevonden fouten en onzekerheden bij de IND in verhouding staan tot de fouten die gevonden zijn bij andere agentschappen, aangezien u stelt dat de tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden m.b.t. rechtmatigheid voornamelijk bij bepaalde agentschappen, waaronder de IND, bereikt is?

De tolerantiegrens voor fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid van de samenvattende verantwoordingsstaat baten-lastenagentschappen is overschreden. Wij constateren € 157,9 miljoen aan fouten en € 95,9 miljoen aan onzekerheden. Hiervan zijn € 16,2 miljoen aan fouten en € 27,3 miljoen aan onzekerheden bij de IND.

Vraag 9

Klopt het dat in 2023 voor wat betreft de onvolkomenheid bij de afpakketen echt meer stappen zijn gezet dan in de jaren ervoor?

Ja, er zijn duidelijk meer stappen gezet door de minister van JenV voor het in 2023 nog resterende deel van de onvolkomenheid dan in de jaren daarvoor. Dit geldt met name voor het beheer van ontnemingsmaatregelen en het daaruit voortvloeiende openstaand recht. In eerdere jaren zijn ook stappen gezet, maar dan op andere onderdelen. De problemen die wij toen signaleerden hadden onder meer betrekking op de

verantwoording van in beslag genomen geldelijke zaken (zoals aandelen en cryptovaluta), de registratie van goederenbeslag en het beheer van ontnemingsmaatregelen. Daarop heeft de minister van JenV goede stappen gezet om dit complexe proces te verbeteren en is de onvolkomenheid op onderdelen opgelost. Wij verwachten in mei 2025 te kunnen rapporteren dat deze onvolkomenheid helemaal is opgelost, maar dit is uiteraard ook afhankelijk van de inzet van de minister.

Vraag 10

Wat moet er concreet gebeuren om de afpakketen verder te verbeteren ten opzichte van de afgelopen jaren, om ervoor te zorgen dat de afpakketen de komende jaren niet meer als 'onvolkomenheid' wordt bestempeld?

Om naast de verbeteringen uitgevoerd door het OM ook de samenwerking in de keten tussen Rechtspraak, OM en CJIB verder te verbeteren zal de minister de regie op de samenwerking en afstemming van de ketenpartners in 2024 blijven doorzetten. De in 2023 uitgevoerde verbetermaatregelen geven wel beter zicht op de oorzaken. Voor een deel worden zaken te laat aangeleverd door de rechtbank en incidenteel loopt de verwerking bij het CJIB vertraging op. Ook bij het OM blijven zaken soms liggen. Dus bij alle 3 deze ketenpartners kan meer gedaan worden. Hier verwachten we dat de minister de regie doorzet.

Een belangrijk toetspunt is voorts de verbetering in de tijdige overdracht van ontnemingsmaatregelen. We zien dat vooral de nadere implementatie van de 14-dagentermijn in de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen in 2024 moet worden opgepakt door alle 3 de ketenpartners.

Vraag 11

Hoe zou de minister van Justitie en Veiligheid nog meer regie kunnen nemen op de oorzaken van de onvolkomenheid bij de afpakketen, waarbij wordt gewezen op te late aanlevering door rechtbanken en incidentele vertraging bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB)?

We verwachten dat de minister vooral de regie doorzet op de concrete samenwerking tussen Rechtspraak, Openbaar Ministerie en CJIB bij het oplossen van fouten bij alle 3 de ketenpartners.

Vraag 12

Welke van de elementen waarvan de Algemene Rekenkamer in 2023 bij de beantwoording van de feitelijke vragen over het jaarverslag 2022 stelde dat de minister strakker moet sturen op de verbetering van de uitvoering van ontnemingsmaatregelen, bijvoorbeeld door het opvragen van feitelijke informatie over prestaties en organisatie, de analyse daarvan en het regelmatig evalueren op bestuurdersniveau, verdienen in 2024 en verder nog bijzondere aandacht?

Op alle genoemde elementen zien we verbeteringen. Maar met name de samenwerking in de oplossing van fouten bij alle 3 ketenpartners (zie ook vraag 11) is een belangrijk punt voor de minister om op te sturen. Het zou goed zijn als de verbeteringen leiden tot aantoonbare resultaten, dus een aanzienlijke verbetering van de overdrachtstijden van ontnemingsmaatregelen.

Vraag 13

Kunt u aangeven hoe de AR gekomen is tot een bedrag van 79,9 miljoen euro aan onrechtmatige aankopen gedaan door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)?

De bedragen aan onrechtmatige inkopen zijn geconstateerd bij de controle van de inkopen over 2023. Over 2023 is het totale bedrag aan onrechtmatige inkopen bij DJI € 79,9 miljoen. Deze onrechtmatigheden vallen voor € 55,8 miljoen buiten de invloedssfeer van DJI. Deze hebben betrekking op contracten die zijn afgesloten door categoriemanagers bij een ander departement (zie ook het antwoord op vraag 1). Het resterend deel van € 24,1 miljoen betreft onrechtmatigheden die DJI zelf heeft veroorzaakt.

Vraag 14

Kunt u aangeven hoe in de onrechtmatige uitgaven van het ministerie van J&V een stijging te zien is in plaats van een daling?

Wij gaan ervan uit dat u de onrechtmatige inkopen door DJI van € 79,9 miljoen ten opzichte van 2022 bedoelt. Over 2022 bedroeg dit € 71,5 miljoen. In ons onderzoek over 2023 constateren we dat ondanks de zichtbare verbeteringen in het inkoopbeheer van DJI, de omvang van de onrechtmatige inkopen nog te hoog is. Het is aan de minister van JenV om aan te geven hoe deze stijging komt en wat er nodig is om de omvang van onrechtmatige inkopen tot een minimum te beperken.

Vraag 15

Kunt u aangeven hoe u aandacht gaat besteden, zoals de AR adviseert, aan het inkoopbeheer bij DJI?

Het is aan de minister van Justitie en Veiligheid om deze vraag te beantwoorden.

Vraag 16

Bent u bereid een gespecificeerd overzicht van alle onrechtmatige uitgaven aan te leveren, met daarbij vermeld de reden van totstandkoming?

In bijlage 1 bij ons rapport Resultaten verantwoordingsonderzoek 2023 bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid (36360-VI, nr. 2) is een overzicht opgenomen van alle fouten en onzekerheden bij het Ministerie van JenV over 2023. De fouten en onzekerheden die de toleranties overschrijden zijn verder toegelicht in hoofdstuk 3 van het rapport.

Vraag 17

Kunt u nader toelichten dat u stelt dat er bij de grenscontrole veel onduidelijkheden zijn in rollen, taken en verantwoordelijkheden tussen de Koninklijke Marechaussee, het ministerie van Defensie en het ministerie van J&V?

We hebben geen documentatie aangetroffen die rollen, taken, verantwoordelijkheden, eigenaarschap en bevoegdheden duidelijk vastleggen en vaststellen. Dit geldt voor afspraken binnen de KMar, tussen de KMar en het Ministerie van Defensie en tussen het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Daarnaast constateerden we dat de Data Protection Impact Assessment nog niet is vastgesteld, onder andere omdat de minister van JenV en de minister van Defensie nog geen overeenstemming hebben bereikt over de verwerkingsverantwoordelijkheden.

Vraag 18

Hoe vaak is het gebeurd, sinds de oprichting van de AR in 1814, dat een onderzoek moest worden stopgezet wegens verhoogde veiligheidsrisico's voor medewerkers (In 2022 werd geconcludeerd dat er voor ruim 71,5 miljoen euro aan fouten zijn gemaakt bij minicompetities bij het inkoopbeheer bij DJI)?

Het om deze reden stopzetten van een onderzoek bij de Algemene Rekenkamer is in de recente geschiedenis niet eerder voorgekomen. De constatering in de passage tussen

haakjes heeft geen relatie met de vraag of met de reden van stopzetten van het onderzoek.

Vraag 19

Hoezo kan de thermostaat in de gebouwen van de penitentiaire inrichtingen (PI's) niet omlaag?

Bij sommige PI's is het systeem zo verouderd dat het technisch niet mogelijk is om de thermostaat anders in te stellen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de minister van JenV.

Vraag 20

Kunt u aangeven of leegstaande cellen ook verwarmd worden, ondanks de doelen (en problemen daarmee) voor het terugbrengen van het gasverbruik?

Het is aan de minister van JenV om deze vraag te beantwoorden.

Vraag 21

Kunt u aangeven wat u zult ondernemen tegen PI's die het onwenselijk vinden om de thermostaat lager te zetten, zoals de AR noemt?

Het is aan de minister van JenV om deze vraag te beantwoorden.

Vraag 22

Kunt u aangeven waarom er geen verantwoording over de besteding van de extra gelden uit het coalitieakkoord wordt gegeven inzake de sociale advocatuur?

Deze middelen zijn toegevoegd aan het totale budget voor sociale advocatuur op artikelonderdeel 32.2 van de begroting van het Ministerie van JenV. De minister rapporteert niet meer specifiek over deze extra gelden, maar over de besteding van de middelen op het artikelonderdeel als geheel.

Vraag 23

Is het ondermijningsfonds al opgericht? Zo ja, sinds wanneer en hoeveel financiële middelen zijn hier in totaal ingestort en hoeveel zit er momenteel in dit fonds? En wat heeft het fonds concreet opgebracht?

In 2018 heeft de regering een investering gedaan voor de versterking van de aanpak van ondermijning onder de noemer 'ondermijningsfonds'. Deze eenmalig investering betrof € 100 miljoen die aan de begroting van het Ministerie van JenV is toegevoegd (voor 2019, 2020 en 2021). Overigens betrof het geen werkelijk fonds in de zin dat er ook opbrengsten waren. De doelen uit de Toekomstagenda aanpak ondermijning golden als inhoudelijk uitgangspunt voor besteding van de middelen uit het fonds.¹ De minister heeft in haar brief aan de Tweede Kamer van november 2022² verwezen naar een *midtermreview* waarin een inventarisatie van de projecten die gefinancierd werden uit het Ondermijningsfonds te vinden is.³ In 2023 is de versterking van de aanpak geëvalueerd door het WODC en de Universiteit Maastricht.⁴

U vraagt hoeveel geld er nog in het 'fonds' zit. Wij hebben geen onderzoek gedaan naar het fonds en verwijzen daarom naar de minister van JenV voor een antwoord op deze vraag.

Vraag 24

Welke gegevens zijn er nu zichtbaar op het dashboard mainports en welke gegevens missen nog? Beschikt men al wel over de gegevens die missen op het dashboard?

Om te bepalen of het beleid doel treft bevelen we de minister aan tussendoelen met bijbehorende prestaties te formuleren. Op basis van die tussendoelen met bijbehorende prestaties kunnen dan indicatoren worden geformuleerd. Een mogelijke indicator die in een intern stuk wel al door het ministerie was benoemd is die voor het aantal meldingen van mogelijke corruptiegevallen en integriteitsschendingen. Deze indicator is niet opgenomen in het dashboard. We zien dat de gegevens op het dashboard voornamelijk informatie op activiteitsniveau betreffen bij de verschillende logistieke knooppunten. Zolang de tussendoelen, prestaties en indicatoren niet zijn bepaald kunnen wij niet beoordelen welke informatie er mist en de minister ook niet. Ook kan informatie die wel aanwezig is op dit moment niet gelinkt worden omdat de basis mist.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017–2018, 29 911, nr. 207, blz. 5

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 29 911, nr. 379

³ Hiemstra & De Vries (2020). Midterm Review versterkingsplannen ondermijning. Bijlage bij Kamerstuk 29 911, nr. 292.

⁴ Koers bepalen, over de lessen van de versterking aanpak georganiseerde drugscriminaliteit. Boom criminologie, Meppel, 2023.

Vraag 25

Welke indicatoren voor het dashboard zijn al bekend en welke ontbreken? Per wanneer zijn alle indicatoren gedefinieerd?

Het ministerie heeft aangegeven dat de uitwerking van het beleid dit jaar zal gebeuren. Voor een tijdspad en vragen betreffende die uitwerking van het beleid verwijzen wij u naar de minister. Zie ook de beantwoording op vraag 24.

Vraag 26

Kunt u een opgave geven van het toegenomen aantal corruptiegevallen en integriteitsschendingen, uitgesplitst per mainport en per jaar van de afgelopen vijf jaar?

Het is aan de minister van JenV om deze vraag te beantwoorden. Wij beschikken niet over deze gegevens.

Vraag 27

Met inachtneming van de vorige vraag, kunt u een opgave geven van de cijfers van corruptiegevallen en integriteitsschendingen van alle havens in België, Duitsland en Frankrijk van de afgelopen vijf jaar, per jaar en per haven uitgesplitst? Indien u niet over deze cijfers beschikt, zou u dan over willen gaan tot het opvragen van deze gegevens en deze daarna alsnog aan te leveren?

U vraagt naar informatie over buitenlandse havens. Over deze informatie beschikken wij niet. Voor het antwoord op deze vraag verwijzen wij u naar de minister van JenV.